

PRZEWODNIK PO KSZTAŁCENIU DUALNYM

2017/2018

26 - 600 RADOM, UL. J. SŁOWACKIEGO 17

Zespół do spraw upowszechniania informacji i promocji:

Agnieszka Kozakiewicz

Radostaw Małecki

Wstęp

Radomski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli wpisał się trwale w mapę placówek wspierających Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu w zakresie organizacji procesów edukacyjnych, doskonalenia umiejętności nauczycieli, wspomagania kadry zarządzającej oraz promocji szkół i placówek. W roku szkolnym 2015/2016 jednym z ważniejszych zadań było przygotowanie szkół i pracodawców na zlecenie organu prowadzącego do wdrożenia kształcenia dualnego w Radomiu.

W spotkaniach organizowanych w siedzibie Izby Przemysłowo - Handlowej Ziemi Radomskiej, przy której działa Klaster Metalowy, nasz Ośrodek reprezentował doradca metodyczny w zakresie kształcenia zawodowego - Pan Tomasz Madej - autor niniejszego Poradnika po kształceniu dualnym, programu nauczania i regulaminu zajęć praktycznych realizowanych na zasadach kształcenia dualnego. Dzięki dobrej współpracy od 1 września 2016 roku kształcenie dualne na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej rozpoczęło się w dwóch radomskich szkołach: w Zespole Szkół Technicznych im. Tadeusza Kościuszki oraz w Zespole Szkół Zawodowych im. mjr Henryka Dobrzańskiego „Hubala” w zawodzie operator obrabiarek skrawających. Zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron w przygotowywanie kształcenia dualnego przyczyniło się do dostosowania oferty edukacyjnej radomskich szkół do rzeczywistych potrzeb pracodawców, a dotychczasowe doświadczenia stały się podstawą do rozwijania tego typu kształcenia i rozszerzania go na edukację w różnych zawodach. Jesteśmy przekonani, że Przewodnik... opracowany w Radomskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli może być źródłem wiedzy dla innych placówek oświatowych oraz pracodawców chcących wprowadzić kształcenie w systemie dualnym.

Dyrektor

Radomskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli

Edyta Wójcik

1. Co to jest kształcenie dualne?

Kształcenie dualne to połączenie kształcenia teoretycznego z kształceniem praktycznym w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy.

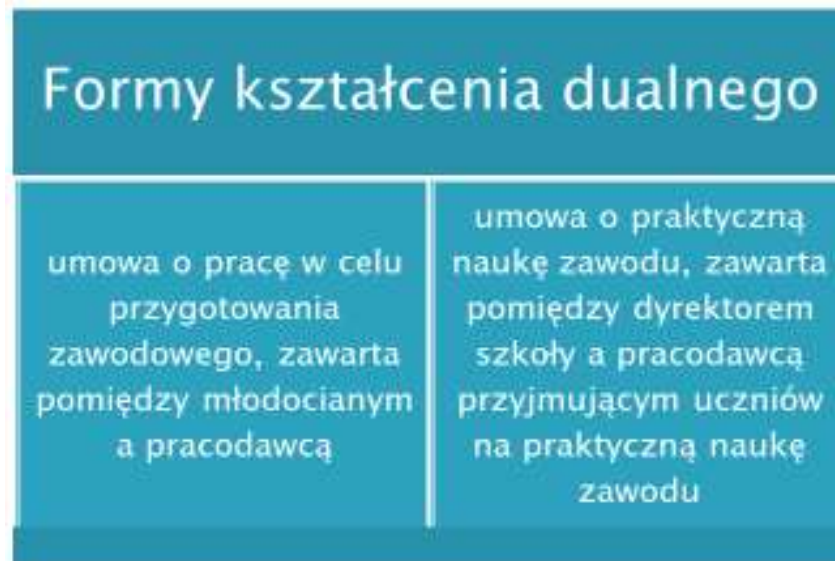

Rys. 1. Kształcenie dualne
Źródło: Opracowanie własne

2. Jakie są formy kształcenia dualnego?

Podstawowymi formami kształcenia dualnego jest:

- a. umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego zawarta pomiędzy młodocianym a pracodawcą,
- b. umowa o praktyczną naukę zawodu zawarta pomiędzy dyrektorem szkoły a pracodawcą przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu.

Rys. 2. Formy kształcenia dualnego

Źródło: Opracowanie własne

Zajęcia praktyczne odbywane u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia organizuje się w celu opanowania przez uczniów umiejętności zawodowych niezbędnych do podjęcia pracy w danym zawodzie oraz w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej przez nich wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy.

3. Kiedy mogą odbywać się zajęcia praktyczne?

Zajęcia praktyczne organizowane są w czasie trwania zajęć dydaktyczno – wychowawczych tj. od września do czerwca.

W przypadkach uzasadnionych specyfiką zawodu, zajęcia praktyczne które są realizowane u pracodawców na zasadach dualnego kształcenia mogą się odbywać także w okresie letnich. W przypadku kiedy zajęcia praktyczne odbywają się w okresie letnim na podstawie umowy zawartej pomiędzy dyrektorem szkoły a pracodawcą

przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu odpowiedniemu skróceniu ulega czas trwania zajęć dydaktyczno – wychowawczych dla uczniów odbywających te zajęcia.

4. Czy pracodawca może ingerować w treści zawarte w programie nauczania?

Tak. W przypadku zajęć praktycznych odbywanych na zasadach dualnego kształcenia pracodawca w sposób określony w umowie pomiędzy szkołą a pracodawcą może zgłaszać dyrektorowi szkoły wnioski do realizacji treści programu nauczania w zakresie zajęć praktycznych które są u niego realizowane.

5. Ile wynosi liczba godzin zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców na zasadach dualnego kształcenia?

Wymiar godzin zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców jest równy:

- a. w przypadku branżowej szkoły I stopnia – łączny tygodniowy wymiar godzin kształcenia zawodowego praktycznego określony dla branżowej szkoły I stopnia nie może być niższy niż 60% godzin przewidzianych na kształcenie zawodowe.

W przypadku operatora obrabiarek skrawających minimalna liczba godzin kształcenia zawodowego wynosi 1050. Z rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania wynika z kolei, że w trzyletnim okresie nauczania jest 1600 godzin (50 godzin w trzyletnim okresie nauczania X 32 tygodnie). Zatem 60% to 630

godzin – tyle wynosi minimalna liczba godzin przewidzianych na kształcenie praktyczne u pracodawców.

b. w przypadku branżowej szkoły II stopnia, technikum i szkoły policealnej – nie mniej niż 30% i nie więcej niż 100% liczby godzin kształcenia zawodowego praktycznego określonej w ramowym planie nauczania, tj. odpowiednio:

- dla szkoły branżowej II stopnia – nie mniej niż 126 godzin i nie więcej niż 420 przy założeniu że zajęcia zawodowe praktyczne stanowią 50% godzin przewidzianych na kształcenie zawodowe. W przypadku gdy wymiar godzin jest wyższy niż 50% odpowiedniemu zwiększeniu ulega minimalna i maksymalna liczba godzin przewidzianych na kształcenie praktyczne w systemie dualnym
- w technikum 4 - letnim: od 220 do 735 godzin zajęć w czteroletnim okresie nauczania,
- w szkole policealnej dla młodzieży: od 240 do 800 godzin zajęć w dwuletnim okresie nauczania,
- w szkole policealnej dla dorosłych: od 177 do 590 godzin zajęć dla stacjonarnej formy kształcenia i od 102 do 340 godzin zajęć dla zaocznej formy kształcenia.

Ustalenie wymiaru zajęć praktycznych realizowanych u pracodawców w odniesieniu do techników i szkół policealnych w ujęciu widełkowym (30-100% liczby godzin kształcenia praktycznego określonej w ramowym planie nauczania), umożliwi szkołom elastyczne dopasowanie nowych rozwiązań zarówno do specyfiki nauczanego zawodu (określenie

optymalnych proporcji pomiędzy kształceniem praktycznym realizowanym w pracowniach lub warsztatach szkolnych oraz na stanowisku pracy u pracodawcy), jak i do uwarunkowań lokalnych (możliwości pozyskania pracodawców zainteresowanych przyjęciem uczniów na praktyczną naukę zawodu, wdrożenie niezbędnych zmian kadrowych i organizacyjnych).

6. Ile powinna wynosić liczba dni zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców?

Rozporządzenie daje swobodę w zakresie organizacji zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia. Umożliwia elastyczne dostosowanie się do zróżnicowanych uwarunkowań lokalnych (infrastrukturalnych, ekonomicznych, kadrowych, itp.). To w umowie o praktyczną naukę zawodu powinny znaleźć się zapisy dotyczące liczby dni w tygodniu, w których zajęcia praktyczne odbywane są u pracodawców, a także organizowanie tych zajęć w okresie ferii letnich.

Dobowy wymiar godzin zajęć praktycznej nauki zawodu uczniów w wieku do 16 lat nie może przekraczać 6 godzin a dla uczniów powyżej 16 lat – 8 godzin. W uzasadnionych przypadkach jest możliwość przedłużenia dobowego wymiaru godzin zajęć praktycznej nauki zawodu dla uczniów w wieku powyżej 18 lat, nie dłużej jednak niż do 12 godzin. Należy jednak pamiętać aby zachować łączny tygodniowy wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły. Ponadto przedłużenie dobowego wymiaru godzin zajęć praktycznej nauki zawodu jest możliwe tylko

u tych pracodawców u których przedłużenie dobowego wymiaru czasu pracy wynika z rodzaju pracy lub jej organizacji.

Zajęcia praktyczne mogą być organizowane w systemie zmianowym. Wyjątek stanowią uczniowie poniżej 18 roku życia u których zajęcia praktyczne nie mogą wypadać w porze nocnej.

7. Czy zajęcia praktyczne mogą być organizowane w grupach i ilu osobowych grupach?

Zgodnie z zapisami w rozporządzeniu o praktycznej nauce zawodu, zajęcia praktyczne mogą być realizowane indywidualnie lub grupowo. Liczba uczniów w grupie powinna umożliwiać realizację programu nauczania do danego zawodu i uwzględniać specyfikę nauczanego zawodu, przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przepisy Kodeksu pracy. Powinna także uwzględniać warunki lokalowe i techniczne w miejscu odbywania zajęć praktycznych.

8. Kto dokonuje podziału uczniów na grupy?

Podziału uczniów na grupy na zajęciach praktycznych dokonuje dyrektor szkoły lub pracodawca.

9. Co powinna zawierać umowa dotycząca realizacji zajęć praktycznych na zasadach dualnego kształcenia?

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie praktycznej nauki zawodu umowa powinna zawierać:

- a. nazwę i adres pracodawcy przyjmującego uczniów na zajęcia praktyczne oraz miejsce jej odbywania,
- b. nazwę i adres szkoły kierującej uczniami na zajęcia praktyczne odbywane w systemie dualnego kształcenia,
- c. nazwę zawodu w którym będą prowadzone zajęcia praktyczne,
- d. listę zawierającą imiona i nazwiska uczniów odbywających zajęcia praktyczne, z podziałem na grupy,
- e. liczbę dni w tygodniu w których zajęcia praktyczne odbywane są u pracodawców,
- f. nazwę - zajęcia praktyczne,
- g. terminy rozpoczęcia i zakończenia zajęć praktycznych,
- h. prawa i obowiązki stron umowy,
- i. sposób ponoszenia przez strony umowy kosztów realizacji zajęć praktycznych wraz z kalkulacją tych kosztów,
- j. sposób zgłaszania i uwzględniania wniosków do realizacji treści programu nauczania w zakresie zajęć praktycznych które są u niego realizowane,
- k. program nauczania zajęć praktycznych właściwych dla danej kwalifikacji i zawodu.

10. Czy umowa może zawierać dodatkowe zapisy?

Tak, może zawierać. Mogą to być zapisy dotyczące:

- a. symbolu zawodu,
- b. oznaczenie i nazwę kwalifikacji w której będą prowadzone zajęcia praktyczne,
- c. nazwę i numer programu nauczania,

- d. nazwę przedmiotu zgodną ze szkolnym planem nauczania oraz jego liczbę godzin w poszczególnych klasach,

11. Jakie są prawa i obowiązki szkoły kierującej uczniów na zajęcia praktyczne?

Szkoła kierująca uczniów na zajęcia praktyczne:

- a. nadzoruje realizację zajęć praktycznych,
- b. współpracuje z pracodawcą przyjmującym uczniów na zajęcia praktyczne,
- c. zapewnia ubezpieczenie uczniów od następstw nieszczęśliwych wypadków,
- d. akceptuje wyznaczonych instruktorów,
- e. przygotowuje kalkulację ponoszonych przez szkołę kosztów realizacji zajęć praktycznych, w ramach przyznanych przez organ prowadzący środków finansowych.

12. Jakie są prawa i obowiązki podmiotu (pracodawcy) przyjmującego ucznia na zajęcia praktyczne?

Podmiot (pracodawca) przyjmujący ucznia na zajęcia praktyczne :

- a. zapewnia warunki materialne do realizacji zajęć, a w szczególności:
 - stanowiska pracy wyposażone w niezbędne urządzenia, sprzęt, narzędzia, materiały i dokumentacje techniczną, uwzględniające wymagania bhp,
 - odzież, obuwie robocze i środki ochrony indywidualnej oraz środki higieny osobistej przysługujące pracownikom na danym stanowisku,

- pomieszczenia do przechowywania odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej,,
 - dostęp do urządzeń higieniczno – sanitarnych oraz pomieszczeń socjalno – bytowych,
- b. wyznaczają odpowiednich instruktorów, nauczycieli,
- c. zapoznają uczniów z organizacją pracy firmy, regulaminem pracy, w szczególności w zakresie przestrzegania porządku i dyscypliny pracy oraz z przepisami i zasadami bhp,
- d. nadzorują przebieg zajęć,
- e. sporządzają w razie wypadku dokumentację powypadkową,
- f. współpracują ze szkołą,
- g. powiadamiają szkołę lub pracodawcę o naruszeniu przez ucznia regulaminu pracy.

13. Kto może prowadzić zajęcia praktyczne?

Zajęcia praktyczne prowadzą nauczyciele. Zajęcia praktyczne realizowane u pracodawców mogą także prowadzić:

- pracownicy, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami stanowi podstawowe zajęcie i jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin przewidzianym dla nauczycieli,
- pracodawcy lub wyznaczeni przez nich pracownicy, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami nie stanowi podstawowego zajęcia lub jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin niższym niż przewidziany dla nauczycieli w ramach obowiązującego ich tygodniowego czasu pracy.

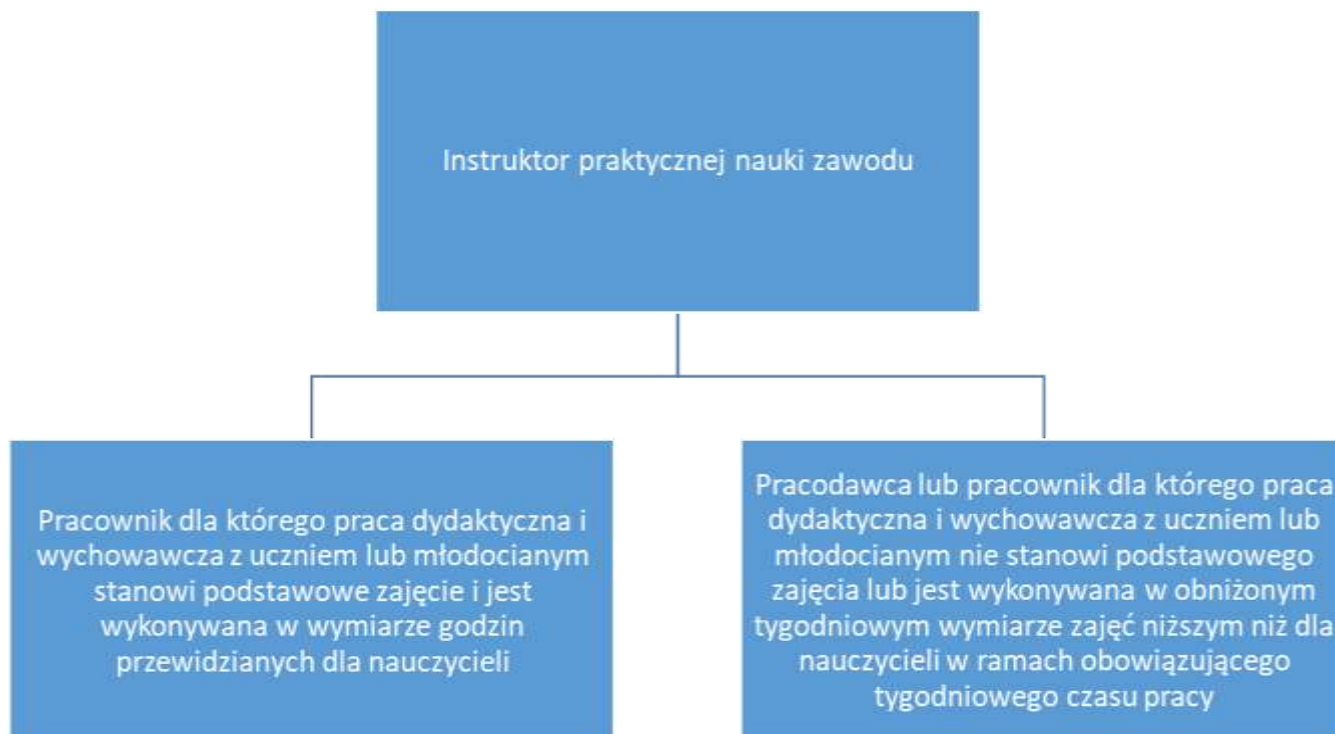
Instruktorzy praktycznej nauki zawodu,, powinni posiadać **co najmniej tytuł mistrza w zawodzie, którego będą nauczać,**

lub w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu, którego będą nauczać, **i przygotowanie pedagogiczne** wymagane od nauczycieli, określone w odrębnych przepisach, lub ukończony kurs pedagogiczny, organizowany na podstawie odrębnych przepisów, którego program został zatwierdzony przez kuratora oświaty i obejmował łącznie co najmniej 70 godzin zajęć z psychologii, pedagogiki i metodyki oraz 10 godzin praktyki metodycznej, albo ukończony przed dniem 6 stycznia 1993 r. kurs pedagogiczny uprawniający do pełnienia funkcji instruktora praktycznej nauki zawodu.

Instruktorzy praktycznej nauki zawodu, którzy **nie posiadają tytułu mistrza w zawodzie**, powinni posiadać przygotowanie pedagogiczne lub ukończony kurs pedagogiczny oraz:

1. świadectwo dojrzałości technikum lub szkoły równorzędnej albo świadectwo ukończenia szkoły policealnej lub dyplom ukończenia szkoły pomaturalnej lub policealnej i tytuł zawodowy w zawodzie pokrewnym do zawodu, którego będą nauczać, oraz co najmniej trzyletni staż pracy w zawodzie, którego będą nauczać, lub
2. świadectwo dojrzałości liceum zawodowego i tytuł robotnika wykwalifikowanego lub równorzędny w zawodzie, którego będą nauczać, oraz co najmniej czteroletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu tytułu zawodowego, lub
3. świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego, liceum technicznego, technikum kształcącego w innym zawodzie niż ten, którego będą nauczać, lub średniego studium zawodowego i tytuł robotnika wykwalifikowanego lub równorzędny w zawodzie,

- którego będą nauczać, oraz co najmniej sześćoletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu tytułu zawodowego, lub
4. dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku (specjalności) odpowiednim dla zawodu, którego będą nauczać, oraz co najmniej trzyletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu dyplomu lub dyplom ukończenia studiów wyższych na innym kierunku (specjalności) oraz co najmniej sześćoletni staż pracy w zawodzie, którego będą nauczać.

Rys. 3. Instruktor praktycznej nauki zawodu

Źródło: Opracowanie własne

Tygodniowy wymiar czasu pracy dla nauczyciela praktycznej nauki zawodu wynosi 22 godziny

Przypadek I

Instruktorom jest pracownik dla którego praca dydaktyczna i wychowawcza stanowi podstawowe zajęcie i jest wykonywana w wymiarze godzin przewidzianych dla nauczycieli (tj. 22 godziny)

Osoba taka powinna posiadać kwalifikacje wymagane od nauczycieli określone w przepisach w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, tj. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli

Przypadek II

Instruktorem jest osoba dla której praca dydaktyczna i wychowawcza nie stanowi podstawowego zajęcia lub jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin niższym niż przewidziany dla nauczycieli w ramach obowiązującego tygodniowego czasu pracy

Osoby takie powinny posiadać co najmniej tytuł mistrza w zawodzie, którego będą nauczać lub w zawodzie wchodzącym w zakres zawodu którego będą nauczać i przygotowanie pedagogiczne wymagane od nauczycieli lub ukończony kurs pedagogiczny

LUB

Instruktorem jest osoba dla której praca dydaktyczna i wychowawcza nie stanowi podstawowego zajęcia lub jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin niższym niż przewidziany dla nauczycieli w ramach obowiązującego tygodniowego czasu prac

Osoba taka nie ma tytułu mistrza w zawodzie

posiada przygotowanie pedagogiczne lub ukończony kurs pedagogiczny oraz

świadectwo ukończenia technikum, technikum uzupełniającego lub szkoły równorzędnej albo świadectwo ukończenia szkoły policealnej lub dyplom ukończenia szkoły pomaturalnej lub policealnej i tytuł zawodowy w zawodzie którego będą nauczać, lub w zawodzie pokrewnym do zawodu którego będą nauczać oraz co najmniej trzyletni staż pracy w zawodzie którego będą nauczać lub

świadectwo ukończenia liceum zawodowego i tytuł robotnika wykwalifikowanego lub równorzędny w zawodzie, którego będą nauczać oraz co najmniej czteroletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu tytułu zawodowego lub

świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum technicznego, liceum profilowanego, uzupełniającego liceum ogólnokształcącego, technikum i technikum uzupełniającego, kształcących w innym zawodzie niż ten którego będą nauczać lub średniego studium zawodowego i tytuł robotnika wykwalifikowanego lub równorzędny w zawodzie, którego będą nauczać oraz co najmniej sześcioletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu tytułu zawodowego lub

dyplom ukończenia studiów wyższych na kierunku (specjalności) odpowiednim dla zawodu, dla którego będą nauczać oraz co najmniej trzyletni staż pracy w tym zawodzie nabyty po uzyskaniu dyplomu lub dyplom ukończenia studiów wyższych na innym kierunku oraz co najmniej sześcioletni staż pracy w zawodzie którego będą nauczać

14. Kto zapewnia środki finansowe na zajęcia praktyczne prowadzone w systemie dualnym?

Środki finansowe umożliwiające uczniom odbycie zajęć praktycznych na zasadach kształcenia dualnego zapewnia organ prowadzący szkoły.

15. Na co przeznaczają się środki finansowe w przypadku prowadzenia zajęć praktycznych na zasadach kształcenia dualnego?

Środki finansowe przeznaczone są na:

- a. refundowanie pracodawcom wynagrodzenia instruktorów prowadzących zajęcia praktyczne z uczniami do wysokości minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela kontraktowego posiadającego dyplom ukończenia kolegium nauczycielskiego, określonej w przepisach w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za pracę w dniu wolnym od pracy,
- b. refundowanie pracodawcom dodatku szkoleniowego dla instruktorów prowadzących zajęcia praktyczne w wysokości nie niższej niż 10% przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, zwanego dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”. Dodatek szkoleniowy ustala i wypłaca pracodawca,
- c. refundowanie pracodawcom kosztów odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej, niezbędnych na danym stanowisku szkoleniowym, przydzielonych uczniom na okres zajęć praktycznych

prowadzonych u pracodawcy w danym roku szkolnym – do wysokości 20% przeciętnego wynagrodzenia.

RADOMSKI OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI

26-600 Radom, ul. J. Słowackiego 17,

tel. (048) 3600005, fax (048) 3600065,

e-mail: rodon@rodon.radom.pl

www.rodon.radom.pl